

۲۰۸۳۴۸۸

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

بررسی بحران اقتصادی ونزوئلا

www.ketab.ir

عنوان و نام پدیدآور: بررسی بحران اقتصادی ونزوئلا/تهیه و تدوین پژوهشکده امنیت اقتصادی تدبیر؛ مجری محمد جعفری و سید جعفر جمالی.

مشخصات نشر: تهران: موسسه تحقیقاتی تدبیر اقتصاد، ۱۳۹۷.

مشخصات ظاهری: ۹۴ ص: مصور، جدول، نمودار.

فروست: مطالعات امنیت اقتصادی؛ ۱۲۶.

شاپک: ۹۰۰۰۰ ریال ۹۷۸-۶۰۰-۸۰۸۳-۷۰-۲

وضعیت فهرست نویسی: فیفا

موضوع: ونزوئلا -- اوضاع اقتصادی -- ۱۹۵۸-م.

موضوع: Venezuela -- Economic conditions -- 1958 : ونزوئلا -- روابط اقتصادية

Venezuela -- Foreign economic relations: موضوع

شناسه افزوده: جعفری، محمد، - ۱۳۵۹؛ جمالی، سیدجعفر، ۱۳۷۰؛ شناسه افزوده: پژوهشکده امنیت اقتصادی تدبیر؛

موسسه افزوده: موسسه تحقیقاتی تدبیر اقتصاد

Tadbir Institute for Economic Research: شناسه افزوده:

هيندي مڪرو: ۵/۱۳۹۷ ۴ب۹/۱

دهبند، دیوپی: ۹۸۷/۲۰

شماره کتابت: سی و ۵ ۵۴۶۰

بررسی بحران اختلالی، نزوئلا

تهیه و تدوین: پژوهشگرده انستیتوت اقتصادي تدبير

مجری: دکتر محمد جعفری و جعفر - مال

صفحه آرایي: منصوره صادقي

طراح جلد: محمد رضا امانی

چاپ نخست: آذر ۱۳۹۷

شمارگان: ۱۵۰۰ نسخه

قیمت: ۹۰۰۰ ریال

پژوهشکده امنیت اقتصادی تدبیر

تهران، خیابان کریمخان، خیابان آبان جنوبی، کوچه هورزاد، ساختمان شماره ۶، طبقه ۳

صندوق پستی: ۶۵۳-۱۴۴۵۵

www.tier.ir

تلفن: ۸۸۹۰۸۵۲۸

info@tier.ir

دورنگار: ۸۹۱۸۶۱۱

تمام حقوق متعلق به پژوهشکده امنیت اقتصادی تدبیر است.

فهرست مطالب

عنوان	صفحه
پیشگفتار.....	۱
مقدمه.....	۵
۱- معرفی کشور.....	۹
۲- مرسوم کلی بر تحولات سه دهه اخیر ونزوئلا (با تأکید ویژه بر میراث چاوز).....	۱۲
۳- اوضاع کنونی.....	۲۲
۳-۱- ونزوئلا به رونق آمارهای اقتصادی.....	۳۱
۴- دلایل ایجاد بحران.....	۴۱
۴-۱- نابودی صنعت نفت ونزوئلا.....	۴۸
۵- راهکارهای مطرح شده برای خروج از بحران.....	۵۲
۶- ونزوئلا و بازیگران خارجی.....	۵۷
۶-۱- کشورهای منطقه.....	۵۷
۶-۲- آمریکا.....	۵۹
۶-۳- اوپک.....	۶۱
۶-۴- چین.....	۶۳
۶-۵- روسیه.....	۶۶
۷- چشم انداز.....	۶۸
۸- ایران و ونزوئلا.....	۷۴
۸-۱- شباهت ها و تفاوت ها.....	۷۴
۸-۲- درس ها.....	۸۲
۹- جمع بندی.....	۸۴

پیشگفتار

سیاست‌گذاری پوپولیستی به‌طور خاصی در کشورهای نفتی ظهور می‌یابد؛ به‌طوری که شاید بتوان گفت پدیده بیماری هلندی، تا حد زیادی نماد جنبه اقتصادی رفتار سیاست‌گذار پوپولیست باشد. از طرف دیگر، رفتار سیاسی دولت‌های نفتی در کشورهای در حال توسعه نیز تا حد زیادی شبیه هم و از نوع پوپولیستی بوده است. همچنین، از آنجا که کشورهای نفتی هنگام رونق، با افزایش ثروت یک‌باره با چالش‌های مواجه می‌شوند، پیامد سیاست‌های اقتصادی - سیاسی پوپولیست در آنها، نسبت به دیگر کشورها، بزرگ‌تر است. مصداق بارز این موضوع، ونزوئلا در دوره چاوز است. در واقع، می‌توان ایدئولوژی چپ‌گرا در آمریکای لاتین، و به‌طور خاص، ونزوئلا را به همراه سیاست‌های اقتصادی اجرا شده از سوی سیاست‌گذاران این کشورها، پوپولیسم نفتی نامید. آنچه در ابتدای هزاره سوم رخ داد، این بود که دولت چاوز، بخت آن را پیدا کرد که از دوره طولانی مدت قیمت‌های بالای نفت بهره‌مند شود. جهش جهانی قیمت‌های نفت، درآمد ونزوئلا را افزایش داد و به دولت حاکم بر آن، ظرفیت اقتصادی افزایش هنگفت و بی‌سابقه هزینه‌های عمومی و بسط یارانه فقرا را داد. شکوفایی اقتصادی ونزوئلا در دهه گذشته، بیش از هر چیزی ناشی از عوامل خارجی بود و همان‌طور که در ونزوئلا امروز می‌بینیم، سیاست‌های اقتصادی دولت‌های پوپولیست، ناپایدار و حتی مضر از کار درآمده و در ونزوئلا خود را به بحرانی‌ترین شکل ممکن نشان داده است. شاخص‌های اقتصادی در بدترین وضعیت ممکن به‌سر می‌برند و اختلافات سیاسی و اجتماعی نیز در اوج خود قرار دارند. با تداوم روند کنونی دولت

حاکم و برخورد سیاست‌زده با واقعیت‌های اقتصادی، چشم‌اندازها نیز تصویر امیدوارکننده‌ای ارائه نمی‌دهند. نقش تحریم‌های آمریکا و اروپا را نیز نمی‌توان در وخامت اوضاع کنونی نادیده گرفت، اما به‌طور مسلم، باید ریشه اساسی بحران کنونی را نه در تحریم‌ها، بلکه در اتخاذ سیاست‌های اقتصادی نادرست این کشور طی دوسه دهه گذشته (به‌خصوص در دوران رونق نفتی) جست‌وجو کرد.

تحولات ونزوئلا به دلایل مختلفی برای ایران حائز اهمیت بوده است. ایران و ونزوئلا از منظر رابط بین‌الملل، دو شریک سیاسی و اقتصادی نزدیک به شمار می‌روند. مناسبات دو کشور به دلایل مختلف ازجمله موقعیت ونزوئلا در صف مقدم جبهه مبارزه با ابرپالیسم در آمریکای لاتین، مواضع مشترک با ایران در بسیاری از مسائل بین‌المللی (رای مثال، در تصمیمات اوپک) و نیز سطح به‌نسبت بالایی روابط اقتصادی در دولت پیش، از اهمیت خاصی برخوردار است و اگرچه مرز جغرافیایی دو کشور فاصله بسیار زیادی از یکدیگر دارد، پیوند تنگاتنگ تهران و کاراکاس، آن‌ها را در زمره کشورهای دارای نگاه همسو در بسیاری از موضوعات و تحولات سیاسی و جهانی قرار داده است. ونزوئلا در گیرودار بحران اقتصادی جدی‌ای قرار دارد، اما همچنان این کشور جایگاه سیاسی ویژه خود را در میان کشورهای آمریکای لاتین حفظ کرده است. همچنین، به علت وجود شباهت‌های بسیار در ساختار و رفتار اقتصادی دو کشور، می‌توان با بررسی تحولات چند دهه اخیر ونزوئلا و درس گرفتن از اوضاع کنونی آن، از بروز بحران‌های اقتصادی، سیاسی و حتی امنیتی در کشور جلوگیری کرد. توجه جدی به مسائل زیست‌محیطی و بحران آب،

انضباط مالی دولت، حرکت واقعی تر به سوی خصوصی سازی، گسترش بخش غیرنفتی، دوری از سیاست های اقتصادی زودگذر و پوپولیستی، توجه جدی به ایجاد شغل برای جوانان تحصیل کرده، اتخاذ سیاست های عاقلانه در بازار ارز، برخورد قاطع با مفاسد اقتصادی و بازتر کردن فضای سیاسی داخلی از جمله اقداماتی است که می تواند در راستای جلوگیری از بروز بحران های اقتصادی، اجتناب عمده سیاسی و... مانند ونزوئلا در ایران مفید واقع شود.

در این مطالعه، بررسی جامعی روی بحران اقتصادی ونزوئلا در چند سال اخیر گرفته است. با سنجش تحولات فوق، نوشته حاضر در چند بخش کلی، سعی در تشریح و توضیح بیشتر مطالب مربوط به بحران کنونی این کشور نفتی را دارد. معرفی مختصری از شرایط سیاسی، جغرافیایی، اقتصادی و... ونزوئلا، نگاهی به دوره هوگو چاوز و نقاط روشن و تاریک آن، بررسی شرایط کنونی این کشور در آینه آمارهای اقتصادی، مروری بر دلایل ایجاد بحران با نگاهی ویژه به تضعیف صنعت نفت ونزوئلا، تأملی بر برخی راهکارهای مطرح برای خروج این کشور از بحران، تعامل ونزوئلا با بازیگران مهم منطقه و نقش آفرینی آنها در این کشور، چشم انداز آتی ونزوئلا، بررسی شباهت ها و تفاوت های اقتصاد ایران و ونزوئلا و اشاره به درس هایی که می توان از بحران ونزوئلا برای اقتصاد ایران آموخت و در نهایت، جمع بندی مباحث ارائه شده، بخش های تشکیل دهنده مختلف مطلب پیش رو هستند.

با توجه به رسالت پژوهشگرانه تحقیقاتی تدبیر اقتصاد در خصوص انجام مطالعات ملی و بین المللی با رویکرد تأمین امنیت اقتصادی کشور، امید آن می رود که این مطالعه، شناخت بهتری را در زمینه اوضاع اقتصادی کشورهای

بحران‌زده برای مسئولان و کارشناسان امر فراهم آورد و از این طریق، اجرای سیاست‌های مقتضی در کشور با قدرت و جدیت بیشتری پیگیری شده و از ابتلای اقتصاد ایران به بحران‌های جان‌فرسایی نظیر آنچه در ونزوئلا کنونی جاری است، جلوگیری شود.

رییس پژوهشکده امنیت

اقتصادی تدبیر

www.ketab.ir